

Göteborg september 2022

Remissvar: Ds 2022:14

Ett hållbart mediestöd för hela landet.

Föreningen Grävande journalister har erbjudit möjligheten att lämna remissvar på de föreslagna förändringar i press- och mediestödet som mediestödsutredningen under våren lämnat till regeringen.

Föreningen Grävande Journalister ser positivt på förslaget att reformera och införa ett teknikneutralt press- och mediestöd. Föreningen vill särskilt uttala sitt stöd för utredarnas förslag att införa ett demokrativillkor och att koppla stödet till anställd personal som utför journalistiska arbetsuppgifter, men utnyttjar i detta möjligheten att lämna synpunkter på några av de aspekter som berörs av utredningen.

Bakgrund

Mediestödsutredningen har eftersträvat ett teknikneutralt stödsystem med målsättningen att det ska finnas en lokal nyhetsaktör i varje kommun. Stöd ska kunna lämnas oberoende av publiceringsplattform.

Det tidigare målfaldsmålet, att allsidigheten i nyhetsförmedlingen ska uppnås genom konkurrerande medier, har i princip övergivits till följd av den faktiska utveckling som pågår inom medieområdet. Bakgrunden är att nyhetsintresset är i minskande och oviljan att betala för exklusivt nyhetsinnehåll är i stigande. Allt fler tar del av nyheter via sociala medier. En allt större del av de för branschen viktiga annonsintäkterna går i stället till aktörer som Google och Facebook.

Samtidigt är det klarlagt att nyhetsintresset ökar i kristider vilket varit tydligt under pandemin och under det pågående kriget i Ukraina.

Frågan är då hur en lokal nyhetsförmedling ska garanteras över tid.

Mediestödsutredningen vill uppnå detta genom en förändring som ska öka träffsäkerheten i stödet. I stället för ett brett driftstöd till företag som kanske inte är i behov av pengarna vill man föra över pengar till ett redaktionsstöd. Syftet med detta är att stimulera anställning av redaktionell personal där de i dag saknas - i glesbygd, landsbygd och förorter.

Journalistikens uppdrag

Föreningen Grävande journalister välkomnar detta, men vill i sammanhanget betona vikten av att redaktionsstödet också åtföljs av några grundläggande kvalitetskrav.

Även om mediestödsutredningen väljer att betona det journalistiska hantverket, vilket är utmärkt, skulle arbetsvillkoren för det goda hantverket kunna betonas ytterligare.

De oberoende nyhetsmedierna har till uppgift att allsidigt informera, kommentera och granska. I detta ligger uppdraget att utöva en kontrollmakt mellan medborgare, politik, organisationer och näringsliv. Föreningen Grävande journalister vill särskilt betona granskningsuppdraget. Grävande journalistik är i allmänhet resurskrävande och därför är det av stor vikt att det granskande uppdraget även betonas i svagt bevakade områden.

I mediestödsförordningen (2018:2053) betonades kvalitetsaspekten vilket formulerades i bestämmelsen att mediestöd får lämnas om mediet *"har ett exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll bestående av nyhetsbevakning och granskning som utgör minst 20 procent av mediets hela innehåll"*.

Föreningens Grävande Journalisters uppfattning

Frågan om kvalitet:

I det nya förslaget har kvalitetskraven omformulerats. Något granskningskrav finns inte längre. Istället läggs större tonvikt vid redaktionell närvaro och på fortlöpande nyhetsrapportering. Vidare föreslås de sifferfatta kraven på egenproducerat redaktionellt material och granskning försvinna och ersättas av formuleringen till *"betydande del"*. Utredarna definierar detta till att det egenproducerade innehållet ska ha en sådan omfattning att det kan anses vara av betydelse för demokratin i bevakningsområdet.

Vad detta i praktiken kommer att innebära är oklart. Även om utredarna hävdar att det inte ska uppfattas som en sänkt ambition från deras sida menar FGJ att detta ändå är en oroväckande signal till medieföretag och arbetsgivare. FGJ som organiserar ett tusental av landets journalister vet att villkoren för att utföra yrkets granskande uppdrag skiftar mellan landsändar och företag. Därför är det föreningens uppfattning att en väl fungerande demokrati kräver en granskande kontrollmakt även i svagt bevakade områden och att samhället har en skyldighet att såväl ställa krav på, som att främja denna granskning.

I utredningsförslaget anges att stöd endast får lämnas till allmänna nyhetsmedier med minst två årsarbetskrafter. FGJ anser att denna intention är bra eftersom det motverkar ensamarbete, men anser ändå att detta borde kombineras med ett mätbart kvalitetskrav på journalistikens innehåll avseende egen nyhetsrapportering och granskning.

Eller för att exemplifiera; det räcker inte med en fortlöpande rapportering från kommunfullmäktige, det krävs också en oberoende granskning av de beslut som fattas. Det är lika angeläget i glesbygd och underbevakade förortskommuner som i andra delar av landet.

FGJ anser att det finns en oroande ambitionssänkning i formuleringen "betydande del" och att den borde ersättas med formuleringen "övervägande del".

Demokrativillkoret:

Utredarna vill ersätta kravkriteriet "god medieetisk sed" med kravet att stöd endast får lämnas till medier som respekterar det demokratiska styrelseskicket samt visar respekt för alla människors lika värde och den enskilda människans frihet, integritet och värdighet.

Det finns utrymme för invändningar mot detta krav eftersom det skulle kunna uppfattas som en prövning av medier vid sidan av tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen. Samtidigt är det ingen grundläggande rättighet att få statligt stöd, vilket i sin tur leder till behovet av tydliga regler för att detta stöd skall kunna utgå på ett rättvist och transparent sätt.

FGJ finner det rimligt att respekten för det demokratiska styrelseskicket och individens fri- och rättigheter är en sådan regel. Analogt med detta finner FGJ att det vore orimligt att staten via mediestöd aktivt skulle medverka till det motsatta.

Medan det gamla kravet över tid kan påverkas av ett förändrat samhällsklimat innebär det nya villkoret en koppling till regeringsformen och svensk grundlag. FGJ anser att detta tydliggörande är av stor vikt.

Föreningen Grävande Grävande Journalister ställer sig alltså bakom utredarnas förslag. Att kravkriteriet demokrati, fri och rättigheter betonas är också särskilt angeläget ur ett internationellt perspektiv där vi i vår omvärld kunnat se hur dessa värden utmanats och urholkats.

Tidskriftsstöd:

Utredarna har av olika skäl bedömt att det inte är lämpligt att det nya mediestödet också ska omfatta tidskrifter. Den främsta orsaken är att ett tidskriftsstöd inte kan vara generellt utan måste vara mer selektivt än stödet till nyhetsmedier. I likhet med mediestödsutredningen anser FGJ att de långsiktiga villkoren för tidskrifter bör klarläggas och att det särskilt gäller ett breddat och reformerat stöd till kulturtidskrifter.

För styrelsen

genom Rolf Lunneborg

